

ЗНАЧЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Ворожбит Іван,

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: Розглядаються теоретичні та прикладні аспекти інвентаризації як складової системи внутрішнього контролю підприємства. Підкреслюється значення її організації для забезпечення достовірності облікових даних, збереження активів і підвищення надійності фінансової звітності. Дослідження висвітлює, як методика проведення інвентаризаційних процедур, їх періодичність і аналітичне опрацювання результатів впливають на ефективність управління ресурсами та прийняття управлінських рішень. Окремо акцентовано роль сучасних інформаційних технологій і цифрових інструментів у підвищенні точності перевірок, оперативності контролю та зниженні ризиків викривлення облікової інформації.

Ключові слова: інвентаризація, внутрішній контроль, облікові дані, активи підприємства, достовірність звітності, контрольні процедури, управління ресурсами, облікова інформація, цифрові технології, аудит.

Інвентаризація є важливим елементом системи внутрішнього контролю підприємства та забезпечує достовірність облікової інформації. Вона дає змогу встановити відповідність фактичної наявності активів даним бухгалтерського обліку. Це створює інформаційну основу для формування об'єктивної фінансової звітності. Контрольна функція інвентаризації полягає у виявленні відхилень і помилок. Вона також сприяє запобіганню фінансовим порушенням. Значення цього інструменту посилюється в умовах нестабільності господарського середовища.

У системі внутрішнього контролю інвентаризація виступає засобом попередження шахрайства та зловживань. Наукові дослідження доводять, що ефективні контрольні процедури знижують ризик неправомірних дій і підвищують надійність облікових даних [1]. Це пояснюється тим, що фактична перевірка активів унеможливорює приховування нестач або викривлення інформації. Інвентаризація дозволяє своєчасно виявити порушення. Вона також формує доказову базу для внутрішніх розслідувань. У результаті підвищується рівень економічної безпеки підприємства.

Особливу роль інвентаризація відіграє у галузях із підвищеною матеріаломісткістю та значною часткою матеріальних ресурсів. Це стосується підприємств аграрної сфери, де активи зазнають впливу природних факторів і сезонних змін. За таких умов контроль за їх фактичним станом є необхідною

умовою ефективного управління. Перевірка наявності та стану ресурсів дає змогу своєчасно виявляти втрати. Вона також забезпечує об'єктивну оцінку господарського потенціалу. Такий підхід сприяє підвищенню результативності діяльності [3].

Методичні підходи до організації інвентаризації передбачають її систематизацію за різними критеріями. Поділ за періодичністю, об'єктами та цілями дозволяє адаптувати процедури до потреб управління. Класифікація забезпечує раціональне планування перевірок. Вона дає можливість визначати найбільш ризикові ділянки обліку. Це підвищує ефективність контрольних заходів. Відповідні підходи розглядаються як важливий елемент організації облікового процесу [2].

Значення інвентаризації особливо зростає в умовах кризових явищ та зовнішніх загроз. У складних економічних обставинах підприємства стикаються з ризиком втрати контролю над майном. Інвентаризаційні процедури дозволяють мінімізувати втрати та забезпечити прозорість обліку. Вони сприяють встановленню фактичного стану активів і визначенню їх вартості. Це необхідно для коректного відображення інформації у звітності. Подібна роль інвентаризації підкреслюється сучасними науковими дослідженнями [4].

Нормативне регулювання інвентаризаційних процедур формує правову основу внутрішнього контролю. Законодавчі вимоги встановлюють обов'язковість проведення перевірок і документального оформлення результатів. Така регламентація забезпечує єдність підходів до обліку. Вона сприяє порівнянності фінансової інформації між підприємствами. Нормативна визначеність підвищує рівень довіри до звітності. Це є важливим чинником стабільності економічної діяльності.

Сучасний розвиток технологій змінює підходи до організації інвентаризації. Використання автоматизованих систем обліку та цифрових інструментів підвищує точність і швидкість перевірок. Інформаційні платформи дозволяють обробляти великі масиви даних у реальному часі. Це забезпечує оперативність контролю. Технологічні рішення також знижують імовірність людських помилок. У результаті підвищується якість облікової інформації.

Практичне значення інвентаризації проявляється у можливості коригування облікових показників. За її результатами підприємство може списати непридатні активи або уточнити їх оцінку. Це забезпечує реалістичність фінансових результатів. Управлінські рішення стають більш обґрунтованими. Підвищується точність фінансового планування. Такий вплив підтверджує роль інвентаризації як інструменту управління.

Аналітична функція інвентаризації полягає у формуванні інформації для оцінки ефективності використання ресурсів. Дані перевірок дозволяють виявити надлишкові або неефективні активи. Це створює передумови для оптимізації господарських процесів. Отримана інформація використовується у плануванні діяльності. Вона сприяє раціональному розподілу ресурсів. Інвентаризація набуває значення інструменту економічного аналізу.

У системі внутрішнього контролю інвентаризація виступає інтегрованим механізмом перевірки та оцінювання господарської діяльності. Вона поєднує функції обліку, контролю та аналізу. Її результати формують основу для аудиту та управлінських рішень. Регулярність проведення процедур забезпечує стабільність функціонування підприємства. Це сприяє збереженню активів і підвищенню ефективності діяльності. Значення інвентаризації як складової внутрішнього контролю постійно зростає в сучасних умовах розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Марушко Н.С. Внутрішній контроль підприємств у системі протидії шахрайства: формування концептуальної моделі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія економічна)*. 2023. №2. С. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-2-5>
2. Дубініна М.В., Багріна М.О. Концептуальна основа проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей аграрних підприємств. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2015. №1. С. 150–152.
3. Литвиненко С. В., Гуренко Т. О., Дерев'янко С. І., Бурдим Ю. М. Інвентаризація активів і зобов'язань як інструмент відновлення обліку в сільськогосподарських підприємствах в умовах воєнного стану. *Економіка і управління бізнесом*. 2024. № 1. С. 92-109. URL: [https://doi.org/10.31548/economics15\(1\).2024.078](https://doi.org/10.31548/economics15(1).2024.078).
4. Височан О.С., Височан О.О., Коркішко В. Інвентаризація запасів в умовах війни. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. №20. С. 182–189. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.21>

Abstract: *The theoretical and applied aspects of inventory as a component of the enterprise's internal control system are considered. The importance of its organization for ensuring the reliability of accounting data, preserving assets and increasing the reliability of financial reporting is emphasized. The study highlights how the methodology for conducting inventory procedures, their periodicity and analytical processing of results affect the efficiency of resource management and management decision-making. The role of modern information technologies and digital tools in increasing the accuracy of inspections, the efficiency of control and reducing the risks of distortion of accounting information is separately emphasized.*

Key words: *inventory, internal control, accounting data, enterprise assets, reliability of reporting, control procedures, resource management, accounting information, digital technologies, audit.*

Науковий керівник:
Дубініна М.В.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*